

2014-10-17

Annika Liedholm
Helena Gidlöf
Tor Hatlevoll
Malin Looberger
Jeanette Grenfors

Statsrådsberedningen
Europeiska kommissionen

Samråd om Europa 2020-strategin

Sammanfattning

Sveriges Kommuner och Landsting välkomnar Europeiska kommissionens samråd om Europa 2020-strategin. Ett förstärkt deltagande av kommuner och regioner, liksom av arbetsmarknadens parter på nationell och europeisk nivå, är avgörande för att nå målsättningarna i Europa 2020-strategin till år 2020.

Förbundet har följande synpunkter på hur Europa 2020-strategin har genomförts såhär långt:

- Förbundet anser överlag att målen i Europa 2020-strategin är bra. Det är bra att målsättningarna är allmänt hållna på EU-nivå och att det därefter formuleras nationella mål. Regionala mål är viktiga, men ska bygga på frivillighet och då tas fram av regioner och utifrån regionala förutsättningar.
- Den sociala dimensionen kan stärkas ännu mer och ett hållbarhetsperspektiv bör genomsyra hela strategin.
- Förbundet beklagar att Europa 2020-strategin inte har givits en tydligare jämställdhetsprofil, trots den svenska regeringens viktiga påtryckningsarbete i denna fråga. Förbundet uppmanar Europeiska kommissionen och den svenska regeringen att förstärka jämställdhetsperspektivet i alla målsättningar inför de återstående åren, samt att redovisa måluppfyllelse uppdelat på kön.
- Förbundet vill understryka att Europa 2020-strategin har satt en trovärdig och ändamålsenlig ram för sammanhållningspolitiken och bidragit till att fokusera insatser i medlemsstaterna. Sammanhållningspolitiken är det viktigaste verktyget för lokal och regional nivå för att arbeta med och bidra till målsättningarna i Europa 2020-strategin.
- Energi- och klimatmålen är tydliga, men ambitionsnivån är låg och målen är svåra att följa upp lokalt och regionalt. Europa 2020-strategin fångar inte mångfalden av miljöfrågor inom ramen för energi- och klimatmålen.
- Förbundet saknar mål om migration, mångfald och integration i strategin. Alla människor som flyr till EU bör omfattas av EU:s grundläggande rättigheter. En solidaritetsmekanism i asyl- och flyktingmottagandet inom EU bör utvecklas. Även värdet av EU:s inre rörlighet bör understrykas i strategin. EU:s

medborgare ska åtnjuta samma skydd och respekt i alla medlemsstater. Medlemsstaterna är i sin tur förpliktade att ta hand om sina medborgare.

- Arbetet med målsättningarna i strategin varierar mycket mellan kommuner, landsting och regioner. Bättre stöd och verktyg från europeisk och nationell nivå är avgörande för att lokal och regional nivå ska kunna bidra till måluppfyllelse. Lika viktig är en löpande dialog mellan samhällsnivåer.

Förbundets ställningstaganden

Allmänt

Sveriges Kommuner och Landsting välkomnar Europeiska kommissionens samråd om Europa 2020-strategin. Ett förstärkt deltagande av kommuner och regioner, liksom av arbetsmarknadens parter på nationell och europeisk nivå, är avgörande för att nå målsättningarna i Europa 2020-strategin till år 2020.

Kommunal och landstingskommunal sektor omfattar 21 procent av Sveriges BNP och står för 30 procent av sysselsättningen. Sektorn bidrar till Europa 2020-strategins mål bl.a. genom arbete för bättre kvalitet och resursutnyttjande i den egna verksamheten och genom att utveckla det lokala företagsklimatet, kompetensförsörjningen och arbetsmarknadsregionernas funktion. Regionala utvecklingsplaner, nationella öppna jämförelser av verksamheten och framtagandet av en rankning för företagsklimat är exempel på verktyg som Sveriges Kommuner och Landsting och förbundets medlemmar använder.

Sveriges Kommuner och Landsting och förbundets medlemmar spelar en viktig roll för att få företag att växa och anställa. Nämnas kan t.ex. arbetet för att ytterligare förbättra det lokala och regionala företagsklimatet och utveckla bemötande, myndighetsutövning och service i förhållande till företagen. Kommuner tillämpar ett flertal statliga regler i förhållande till företagen och kommunsektorn arbetar med att göra denna myndighetsutövning så effektiv som möjligt. Förbundet och dess medlemmar kan även ge synpunkter på statliga och europeiska reglers ändamålsenlighet.

Förbundet anser överlag att målen i Europa 2020-strategin är bra. Det är bra att målsättningarna är allmänt hållna på EU-nivå och att det därefter formuleras nationella mål. Regionala mål är viktiga, men ska bygga på frivillighet och då tas fram av regioner och utifrån regionala förutsättningar. Detta då rådighet över strategins politikområden skiljer sig mellan regioner i Europa. Förbundet är därmed emot att regionala och lokala målsättningar definieras på europeisk eller nationell nivå. Bättre stöd behövs och efterfrågas i form av indikatorer och statistik så att lokal och regional nivå kan arbeta med målsättningarna utifrån en platsbaserad ansats.

Den sociala dimensionen kan stärkas ännu mer och ett hållbarhetsperspektiv bör genomsyra hela strategin. Målen för inkluderande tillväxt i strategin, d.v.s.

sysselsättnings-, utbildnings- och fattigdomsmålen skulle kunna revideras så att de bättre fångar ”det goda livet” och baseras på OECD:s Better Life Index, samt bättre fångar begreppet attraktionskraft, ett viktigt begrepp för tillväxtarbetet på lokal och regional nivå.

Better Life Index innehåller elva dimensioner av välmående, som låter invånare jämföra länder utifrån vad som är viktigast för just dem när det kommer till välmående och att leva ett ”gott liv”. Indexet utvecklas löpande för att bättre fånga ojämlikhet i välmående mellan specifika grupper i samhället, t.ex. kvinnor och män. Förbundet anser att detta verktyg i större utsträckning kan användas i policyarbetet relaterat till Europa 2020-strategin och i uppföljningen av målen, i förbundets Öppna Jämförelser och i övrigt policyarbete på alla nivåer för att öka välmående i befolkningen och minska gapet mellan specifika grupper i samhället.

Förbundet beklagar att jämställdhetsperspektivet inte har fått ett tydligare genomslag i Europa 2020-strategin. Inte minst när det gäller sysselsättnings-, utbildnings- och fattigdomsmålen bör ett jämställdhetsperspektiv tillämpas. Ett viktigt EU-mål borde t.ex. vara att öka kvinnors sysselsättningsgrad. Förbundet vill återigen återropa att jämställdhetsperspektivet bör genomsyra strategin, samt att måluppfyllelse ska redovisas per kön.

Förbundet vill understryka att Europa 2020-strategin har satt en trovärdig och ändamålsenlig ram för sammanhållningspolitiken och bidragit till att fokusera insatser i medlemsstaterna. Sammanhållningspolitiken, med syfte att stärka samtliga europeiska regioners konkurrenskraft, är det viktigaste verktyget för lokal och regional nivå för att arbeta med målsättningarna i Europa 2020-strategin.

Det är inte helt tydligt för lokal och regional nivå i Sverige vilket mervärde flaggskeppsinitiativen har haft. Stuprören på EU-, nationell-, regional- och lokal nivå har varit ett hinder i genomförandet. Det saknas dessutom flaggskeppsinitiativ för att arbeta med en rad utmaningar (såsom mångfald, integration, sociala frågor och tidiga skolavhopp).

Sysselsättningsmålet

Sysselsättningsmålet bör redovisas per kön, på europeisk såväl som på nationell nivå. Sysselsättning påverkar kvinnors och mäns inkomst och möjligheter. Genom att anlägga ett jämställdhetsperspektiv på sysselsättningsgraden kan potentiella samhällseffekter påvisas.

FoU-målet

Förbundet har inga specifika synpunkter på FoU-målet, men välkomnar kommissionens arbete med att ta fram outputbaserade indikatorer för målet. Vidare betonar förbundet vikten av att beakta och främja innovationer inte bara i näringslivet, utan även i offentlig sektor.

Miljömålen

Energi- och klimatmålen är tydliga, men ambitionsnivån är låg och målen är svåra att följa upp lokalt och regionalt. Europa 2020-strategin fångar inte mångfalden av miljöfrågor inom ramen för energi- och klimatmålen. I målen för hållbar tillväxt saknas t.ex. mål för att minska utsläppen av fosfor och stoppa utfiskning. Förbundet framhåller att det på lokal och regional nivå, både i Sverige och internationellt, finns en stor vilja att vara en del av lösningen på klimatfrågan.

Utbildningsmålen

Målet om att minska avhoppet i skolan är mycket viktigt, men följs inte upp av tillhörande flaggskeppsinitiativ. Förbundet skulle därför vilja se ett flaggskeppsinitiativ som tydligt är kopplat till målet om att minska avhoppet i skolan.

Vidare föreslår förbundet att målbeskrivningen av utbildningsmålen breddas, så att livslångt lärande som sker utanför skolan inkluderas.

Fattigdomsmålet

Antalet människor i eller i risk för fattigdom eller social utestängning ökar i EU. Förbundet anser att variabla fattigdomsgränser inom unionen leder fel och ser hellre ett EU-övergripande fattigdomsmål. Samtidigt understryker förbundet att framgång för ett sådant mål är beroende av tydligt formulerade strategier för hur det skall uppnås. EU:s kommuner och regioner har en viktig roll att spela i genomförandet av sådana strategier.

Det effektivaste sättet att minska fattigdom är att generera ekonomisk tillväxt. Tillväxt skapar arbetstillfällen och skatteintäkter som kan satsas på social inkludering. Det offentliga roll bör vara att på alla sätt underlätta för företag att skapa sysselsättning. Svenska kommuner, landsting och regioner spelar en viktig roll i detta arbete genom att säkerställa ett gott företagsklimat lokalt och regionalt.

Minst lika viktigt för att uppnå minskad fattigdom är välfungerande utbildningssystem. Alla elever, oavsett kön, etnisk eller social bakgrund, bör utifrån sina unika utgångspunkter ges bästa möjliga förutsättningar för att tillgodogöra sig de färdigheter som krävs för att ta sig fram i dagens och morgondagens kunskapssamhälle. Svenska kommuner har här självklart en helt central roll att spela i sin funktion som skolhuvudmän.

En välfungerande offentlig förvaltning är avgörande för att motverka socialt utanförskap. Det är de människor som har det svårast socialt som drabbas värst av korruption och brister i myndighetsutövning i vissa delar av Europa. Inte minst gäller detta utsatta kvinnor. En medborgartillvänd och öppen offentlig förvaltning är således en förutsättning för social inkludering.

Sverige har en välfärdsmodell som bland annat bygger på en socialtjänstlag och ett väl utbyggt pensionssystem. Samhällets socialtjänst ska på demokratins och solidaritetens

grund främja människornas ekonomiska och sociala trygghet, jämlikhet i levnadsvillkor och aktiva deltagande i samhällslivet. Socialtjänsten ska under hänsynstagande till människans ansvar för sin och andras sociala situation inriktas på att frigöra och utveckla enskildas och grupperns egna resurser. Sverige har dessutom, som en del av den allmänna pensionen, en statligt finansierad garantipension. Garantipensionen är ett grundskydd för den som haft liten eller ingen arbetsinkomst under livet.

Fattigdom är i de rikare EU-länderna ett begrepp som lätt kan leda tankarna fel. Fattigdomsbekämpning handlar i Sverige mer om att hantera sociala problem som kan, men som inte behöver, vara relaterade till en låg inkomstnivå. Ansvaret för att påverka livsstilsfaktorer, exempelvis att bekämpa olika former av missbruk, ligger i Sverige i stor utsträckning på lokal nivå. Denna ansvarsfördelning, som förbundet anser är logisk, följer av insikten om att socialt utanförskap påverkas av faktorer som ofta är individuella och lokala till sin karaktär. Bland dessa faktorer kan även finnas olika sjukdomstillstånd, vilket gör det nödvändigt med en integrerad strategi där sjukvården och socialtjänsten arbetar tillsammans, något som i Sverige underlättas av att tillämpliga lagar ger ett utrymme för lokala och regionala myndigheter att var och en och tillsammans närma sig problemen som ofta leder till utanförskap.

Nytt mål om migration, mångfald och integration

EU:s grundläggande värderingar fastställs i Lissabonfördraget. Mänsklig värdighet, frihet, demokrati, jämställdhet, rättsstatsprincipen och respekten för mänskliga rättigheter är gemensamma värderingar som ska respekteras i alla medlemsländerna. Dessa allmänna mål kompletteras med en rad mer detaljerade formuleringar om att EU ska verka för social rättvisa och socialt skydd och bekämpa socialt utanförskap och diskriminering.

Förbundet saknar mål om migration, mångfald och integration i strategin. Alla människor som flyr till EU bör omfattas av EU:s grundläggande rättigheter. En solidaritetsmekanism i asyl- och flyktingmottagandet inom EU bör utvecklas. Även värdet av EU:s inre rörlighet bör understrykas i strategin. EU:s medborgare ska åtnjuta samma skydd och respekt i alla medlemsstater. Medlemsstaterna är i sin tur förpliktade att ta hand om sina medborgare. Hur man tar med sig sina pensionsrättigheter från ett EU-land till ett annat är t.ex. en viktig aspekt som relaterar till fattigdomsmålet och ett eventuellt nytt mål om migration, mångfald och integration.

Om stöd och styrning

Sverige har ett starkt kommunalt självstyre som Sveriges Kommuner och Landsting har som huvuduppgift är att värna. Genomförandet av och framgången för Europa 2020 är avhängig samverkan mellan aktörer på alla nivåer. Arbetet med målsättningarna i strategin varierar mycket mellan kommuner, landsting och regioner. Bättre indikatorer, statistik och analysunderlag kan hjälpa lokal och regional nivå att

bidra till måluppfyllelse på nationell och europeisk nivå. Samverkan på regional nivå och erfarenhetsutbyte mellan regionerna är lika viktigt. Förbundet kommer att delta i och stödja detta arbete.

Förbundet vill också understryka vikten av en löpande dialog mellan samhällsnivåer. Sveriges Kommuner och Landsting och arbetsmarknadens parter träffar Statsrådsberedningen fyra gånger per år för partssamråd om Sveriges nationella reformprogram. Förbundet upplever detta som ett mycket bra tillfälle att både få information och att vara med och påverka processen. Förbundet ser fram emot ett mer reellt samråd framöver och att vid en eventuell revidering av de nationella målen få vara med och påverka inriktningen av dessa.

Tillväxt och utveckling sker lokalt och regionalt och för att nå målsättningarna om ett konkurrenskraftigt EU måste den lokala och regionala nivån vara med i alla delar av den politiska processen; i dialog om målsättningar, prioriteringar, beslut och genomförande.

Sveriges Kommuner och Landsting

Anders Knape
Ordförande